

Kamerdelegatie bij vierde zitting PACE in Straatsburg

Van 9 tot en met 13 oktober 2023 namen acht leden van de Staten-Generaal deel aan de vierde deelsessie van de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa (PACE) in Straatsburg. De delegatie bestond uit [Caspar van den Berg](#) (VVD, delegatieleider), [Tiny Kox](#) (SP, PACE-president), [Gala Veldhoen](#) (GroenLinks-PvdA), [Carla Moonen](#) (D66), [Saskia Kluit](#) (GroenLinks-PvdA) en [Rian Vogels](#) (VVD) allen Eerste Kamerleden en de Tweede Kamerleden [Pieter Omtzigt](#) (Lid Omtzigt) en [Sjoerd Warmerdam](#) (D66). Tijdens deze zitting werden spoeddebatten gehouden over de humanitaire situatie in Nagorno-Karabach, de vrijlating van Osman Kavala, de situatie in Oekraïne, de recente aanval van Hamas op Israël en de situatie in het noorden van Kosovo. Ook werden rapporten van Omtzigt over Pegasus en de legitimiteit en wettigheid van de zittende president van Rusland aangenomen. Daarnaast was er onder meer de uitreiking van de Václav Havel Mensenrechtenprijs 2023 en een debat over de rol van de Raad van Europa bij het voorkomen van conflicten, het herstellen van de geloofwaardigheid van internationale instellingen en het bevorderen van wereldwijde vrede. Tijdens een speciale ceremonie ontving Ria Oomen-Ruijten, voormalig Eerste Kamerlid, de *Assembly Medal and Honorary Member Diploma* voor haar jarenlange inzet in de PACE.

Toetreding EU tot het EVRM

Bij de opening op 9 oktober refereerde PACE voorzitter Tiny Kox aan de natuurrampen, door de mens veroorzaakte rampen, aardbevingen, overstromingen, branden en spanningen, confrontaties en openlijk geweld, waaronder het lijden van mensen in Oekraïne, de exodus van Armeniërs uit de regio Karabach in Azerbeidzjan en afgelopen weekend nog de verschrikkelijke explosie van geweld door Hamas tegen onschuldige Israëlische burgers, waarna hij opriep tot een moment van stilte om alle slachtoffers van de recente gebeurtenissen te herdenken. Kox sprak de verwachting uit dat EU-commissaris voor Justitie Reynders een toelichting zou geven op de stand van zaken met betrekking tot toetreding van de EU tot het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens (EVRM). "Zodra deze toetreding is afgerond, zal de hoeksteen van deze organisatie aanzienlijk worden versterkt. Dit herinnert ons er ook aan dat alle lidstaten van deze organisatie het Verdrag moeten respecteren en zich volledig moeten houden aan de bindende uitspraken van ons Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Een voortdurende weigering om de uitspraken van het Hof in Straatsburg uit te voeren kan niet langer worden getolereerd en tijdens onze zitting deze week zal deze kwestie ook hoog op onze agenda staan," zei de heer Kox. Verder wees Kox op het belang van de uitkomsten van de top van Reykjavik waar een nieuwe reeks democratische beginselen werd geformuleerd om de algemene achteruitgang van de democratie in Europa een halt toe te roepen.

Pegasus en vergelijkbare spyware

Op 11 oktober stond het rapport van Pieter Omtzigt over Pegasus op de plenaire agenda. Het rapport gaat in op de inzet van spyware bij het heimelijk controleren van politieke tegenstanders, overheidsfunctionarissen, journalisten, mensenrechtenactivisten en het maatschappelijk middenveld voor andere doeleinden dan die opgesomd in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, zoals het voorkomen van misdaad of het beschermen van de nationale veiligheid, wat een duidelijke schending zou zijn van het EvRM. Met een ruime meerderheid nam Assemblee de resolutie over Pegasus en soortgelijke spyware en geheime staats-surveillance aan, drong de PACE er bij Polen Hongarije, Griekenland, Spanje en Azerbeidzjan op aan om snel en volledig alle gevallen van misbruik van spyware te onderzoeken, sancties op te leggen en schadeloosstelling te bieden aan slachtoffers. Ook riep de resolutie andere lidstaten die Pegasus lijken te hebben aangeschaft of gebruikt - waaronder Duitsland, België, Luxemburg en Nederland - op om binnen drie maanden duidelijkheid te verschaffen over hun gebruik ervan en de mechanismen die er zijn om er toezicht op te houden.

Nagorno-Karabach

Het debat over de mensenrechten en de humanitaire situatie van de Armeniërs in Karabach en de internationale verplichtingen van Azerbeidzjan vond op 12 oktober het plenaire debat plaats. Centraal stond de verantwoordelijkheid en de plicht van Azerbeidzjan om de rechten en vrijheden van alle inwoners van deze regio te beschermen en op ondubbelzinnige, oprechte en onmiddellijke acties te ondernemen waaruit haar bereidheid blijkt om de terugkeer van de Armeense bevolking naar Nagorno-Karabach te garanderen en hun rechten te beschermen. Tijdens dit debat constateerde Omtzigt dat een etnische minderheid is verdreven deze regio zonder gevolgen te verbinden aan de geweldsinzet waarmee dat is gebeurd. Omtzigt vroeg zich af wat dan de rode lijn is. "We praten hier wel, maar als we niet optreden verliezen we de Raad van Europa als instituut om mensenrechten te verdedigen," stelde Omtzigt.

Mensenrechtenprijs voor Turkse Kavala

Op 9 oktober werd de elfde Václav Havel-prijs voor de mensenrechten - een eerbetoon aan opmerkelijke acties van maatschappelijke organisaties ter verdediging van de mensenrechten - toegekend aan de gevangene Turkse mensenrechtenactivist Osman Kavala. "Vandaag is het meer dan ooit van het grootste belang om de vrouwen en mannen te eren die ons door hun moed, vastberadenheid en kracht de weg naar vrijheid tonen. Hun strijd is een voorbeeld voor ons allemaal," zei PACE-voorzitter en voorzitter van de jury Tiny Kox bij de uitreiking van de prijs. Op 12 oktober sprak de Assemblee over de vrijlating van de heer Kavala. Namens de *Alliantie van Liberalen en Democraten voor Europa* (ALDE) complimenteerde Caspar van den Berg Türkiye met het hoge percentage van naleving van de uitspraken van het Hof bij de naleving van de internationale verplichtingen als lid van de Raad van Europa en onder het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens. Van den Berg constateerde wel dat dit anders is bij de naleving van de uitspraak van Hof in de zaak van Osman Kavala met als gevolg dat hij nu al zes jaar onrechtmatig gevangene zit. "ALDE sluit zich daarom krachtig en zonder voorbehoud aan bij de oproep in het rapport tot onmiddellijke vrijlating van Osman Kavala, en in ieder geval niet later dan 1 januari 2024," aldus Van den Berg. Hij voegde daar aan toe dat tot die tijd de heer Kavala volledige toegang moet krijgen tot communicatie en de mogelijkheid tot het ontvangen van bezoekers van de Raad van Europa.

Midden-Oosten

Op 11 oktober werd in een actualiteitendebat gesproken over de situatie in het Midden-Oosten en de recente aanval van Hamas op Israël. "Niets kan de gruweldaden van Hamas rechtvaardigen en daarover kan geen onduidelijkheid bestaan," sprak Fassino, Italiaanse rapporteur op dit onderwerp. Hij erkende het recht van Israël om zichzelf te verdedigen, maar riep de Israëlische autoriteiten op om het Palestijnse volk niet te laten betalen voor de acties van Hamas en ervoor te zorgen dat het essentiële goederen voor het dagelijks leven ontvangt. Ook wees hij op de verantwoordelijkheid van de internationale gemeenschap om opnieuw een politiek en diplomatiek initiatief te lanceren dat de weg vrijmaakt voor een onderhandelde oplossing, de enige die vrede kan garanderen.

Legitimiteit Presidentschap Poetin

Op 13 oktober nam de Assemblee unaniem het rapport van Pieter Omtzigt aan over de legitimiteit van het presidentschap van Poetin die sinds 2000 aan de macht is. De benodigde grondwetswijzigingen waren aangenomen in een versnelde procedure buiten de Russische grondwet om. 'De overweldigende macht van de president als gevolg van de extreem lange ambtstermijn in combinatie met het ontbreken van enige controle en tegenwicht, zoals een sterk parlement, een onafhankelijke rechterlijke macht, vrije media en een levendig maatschappelijk middenveld, heeft de Russische Federatie veranderd in een de facto dictatuur' aldus Omtzigt. Met het aannemen van de resolutie bevestigde de PACE het oordeel van de Venetië Commissie dat het afzien van een termijnlimiet voor de zittende president in strijd is met zowel de Russische grondwet als internationale rechtsbeginselen.

Overige

Op 10 oktober behandelde de plenaire vergadering het monitoringrapport over Frankrijk. Caspar van den Berg sprak namens de ALDE en refereerde in zijn bijdrage aan de speech van koning Willem Alexander tijdens zijn bezoek aan de PACE in juni 2022. Zoals koning Willem Alexander over de Raad van Europa sprak, is het doel van een monitoringrapport nooit om met de vinger naar iemand anders te wijzen, maar om te leren door kritisch doch constructief naar onszelf in de spiegel te kijken volgens Van den Berg. De leden Veldhoen, Kluit en Vogels namen op 10 oktober deel aan een bijeenkomst van het Netwerk voor een Gezond Milieu en *Women@PACE* over de invloed van het milieu op de ontwikkeling van borstkanker. Tijdens het vragenuur op 11 oktober met de Letse minister van Buitenlandse Zaken wilde Omtzigt weten wanneer hij een antwoord kon verwachten op zijn schriftelijke vraag welke stappen het Comité van Ministers had ondernomen om het plegen van genocide op Armeniërs te voorkomen, en of de huidige dreiging gevolgen had voor Azerbeidzjan als lid van de Raad. Van Eurocommissaris Reynders wilde de heer Omtzigt weten welke obstakels er zijn voor toetreding van de EU tot het EVRM, en wat er nodig is om dit mogelijk te maken voor de aankomende verkiezingen van het Europees Parlement. Gala Veldhoen werd benoemd tot rapporteur *Safeguarding future rights for future generations* en Saskia Kluit trad toe tot het Netwerk voor een Gezond Milieu en werd lid van de subcommissie Volksgezondheid en Duurzame Ontwikkeling. En marge van de zitting werd de delegatie ontvangen door de Permanent Vertegenwoordiger bij de Raad van Europa, Tanja Gonggrijp